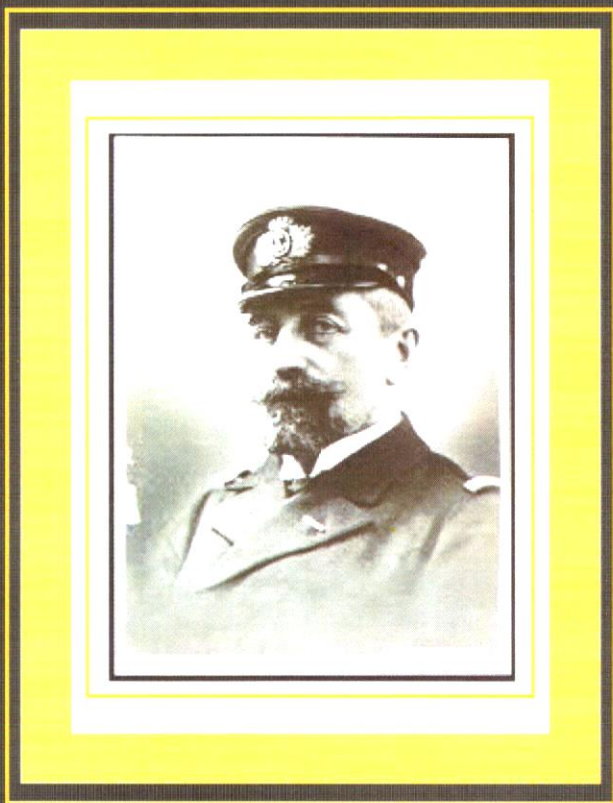

Præstø Lokalhistorie

Præstø Lokalhistoriske Arkiv & Lokalhistorisk
Forening for Præstø
24 årgang - Nr. 4. - december 2014

Indhold

Historien bag en gravsten af Kai Christiansen	s. 4
Bestyrelser	s. 19

Udgiver: Præstø Lokalhistoriske Arkiv, Lindevej 45, Præstø 4720.

Tlf.: 5536 3109. E-mail: lokal@praesto-arkiv.dk

&

Præstø Lokalhistorisk Forening. Formand Dorte Worsøe, Faksevej 8, Præstø

Tlf.: 5599 3724. E-mail: lystskovhuset8@mail.dk

Redaktion: Hans Chr. Thomsen Egestræde 3, Skibinge, Tlf.: 4241 7651,

E-mail: hctka@mail.dk

Dorte Worsøe, Faksevej 8, 4720 Præstø. Tlf. 2623 3724

E-mail: lystskovhuset8@gmail.dk

Forsidefoto: Henri Konow

Bagsidefoto: Satiretegning i forbindelse med salget af De Vestindiske Øer til USA

Præstø Lokalhistorie udkommer 4 gange årligt, og dækker Præstø sogn og landsogn, Beldringe, Baarse, Skibinge, Allerslev og Jungshoved

Medlemskab af Lokalhistorisk Forening koster årligt 100 kr. for enlige og 150

for ægtepar. Indmeldelse kan ske hos Søren Jørgensen. Lindevej 44 1. 4720.

Præstø. Tlf.: 5599 2080. E-mail: sorenerikjorgensen@gmail.com

Tryk: Nordfalsters Bogtrykkeri . ISSN: 1903-0886

Arkivets åbningstider: Mandag kl.13—16 og 1. lørdag i måneden kl.10—13 i perioden 1. sept. – 30. april. Juli måned er lukket.

Lindevej 45, 4720 Præstø Tlf.: 55 36 31 09,

E-mail: lokal@praesto-arkiv.dk

Arrangementer

To. 15. januar kl.19,30

Får vi besøg af tidligere borgmester i Langebæk og senere Vordingborg kommune Henrik Holmer. Aftenens emne er endnu ikke fastlagt.

To.19. februar kl 19,30

Glaskunstneren Per Hebsgaard vil vise lysbilleder og fortælle om sin kunst og sit arbejde.

To. 19. marts KL. NB !!! 19,00

Har vi generalforsamling.

Efter generalforsamlingen vil Kai Christiansen vise en af de film, hvor vi kan nyde en byvandring i Præstø, sikkert med lidt ekstra kommentarer.

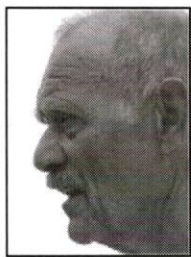
Foto: Forhenværende borgmester i Vordingborg Henrik Holmer

Historien bag en gravsten

Af

Kai Christiansen

Igennem mange år kunne man ofte i Giro 413 høre Jørgen Reenberg synge admiralens vise fra "Pinafore". Denne lidet maritime admiral advarer om sølivet og slår det fast med linerne: "Stå aldrig til søs - lad de andre stå. I får stribevis af kors og mange stjerner på!" På Beldringe kirkegård er begravet en anden slags admiral, der ikke veg tilbage for at sejle eller påtage sig opgaver, som pligten krævede af ham.

Det var admiral Henri Konow. Hvordan hans liv formede sig, og hvorfor han er begravet i Beldringe, vil denne artikel fortælle lidt om.

Til Nysø 1932

Henri Konows (herefter blot HK) familie og familiens navn stammer fra Mecklenburg, hvorfra HK oldefar, Friederich L. Konow, i 1760erne udvandrede til Bergen, hvor han drev en stor købmandsforretning.

Sønnen, August Konow, var en ilter person og stærkt national. Han tilhørte kredsen omkring Prins Christian Frederik, der i en kort periode var Norges konge, og han var den ene af fem, der på det overordentlige Storting i 1814 stemte imod unionen med Sverige. Efter hustruens død i 1856 rejste han med sønnen Hans til København, hvor de drev rederi- og handelsvirksomhed. Hans giftede sig i 1857 med Ida Marie West, der blev Henris mor. Henri havde fem søskende, og familien boede i Amaliegade 13, hvor Henri havde adresse i næsten 70 år, indtil han i 1932 flyttede til Nysø. Faderen, der var passioneret rytter, lærte alle sine børn at ride, hvilket senere kom HK til gode som guvernør på De vestindiske Øer.

Pædagogik med ridepysken

Sin første sømandsmæssige uddannelse og erfaring fik han hos en bådudlejer i Tårnbæk.

VICEADMIRAL

HENRI KONOW

* 7-2-1862 † 18-†-1939

IACOBINE CATHRINE

MARGRETHE KONOW

F. WORSAAE

* 28-9-1869 † 17-6-1951

Set med nutidige øjne fik HK og hans søskende en streng opdragelse. Var der uregelmæssigheder, fx en dårlig karakterbog, vankede der af ridepysken, hvilket fik ham til at drage den slutning, at legemlig afstraffelse ikke er hensigtsmæssig, da den leder til forstillelse hos barnet.

Om han fik erfaring som fader er usikkert, da der i hans ægteskab var en enkelt søn, som var psykisk handicappet.

Frk. Jensens drengeskole

Som otteårig blev han sat i Frk. Jensens drengeskole i Nørregade og senere flyttet til en skole i Løngangsstræde. Han forklarede selv et dårligt standpunkt med fremadskridende dovenskab". I hvert fald sluttede skolegangen for hans vedkommende i 15 års alderen, da lysten til søen fik magt over ham.

Faderen lod uden moderens viden drengen melde sig som frivillig lærling til Marinen. "Jeg måtte til søs", skriver han, "og jeg kan med sandhed sige, at jeg aldrig har fortrudt det."

Nr. et

Dovenskaben forsvandt med søluften, og her fik han høje karakterer for både anlæg, opførsel og kundskaber.

1878 - 79 gennemgik han Bokkenheusers kursus for søofficersaspiranter for at tilegne sig de nødvendige teoretiske kundskaber. Også her fik han gode bedømmelser dog med den tilføjelse, at han udviste "en utilbørlig snakkesalighed i timerne."

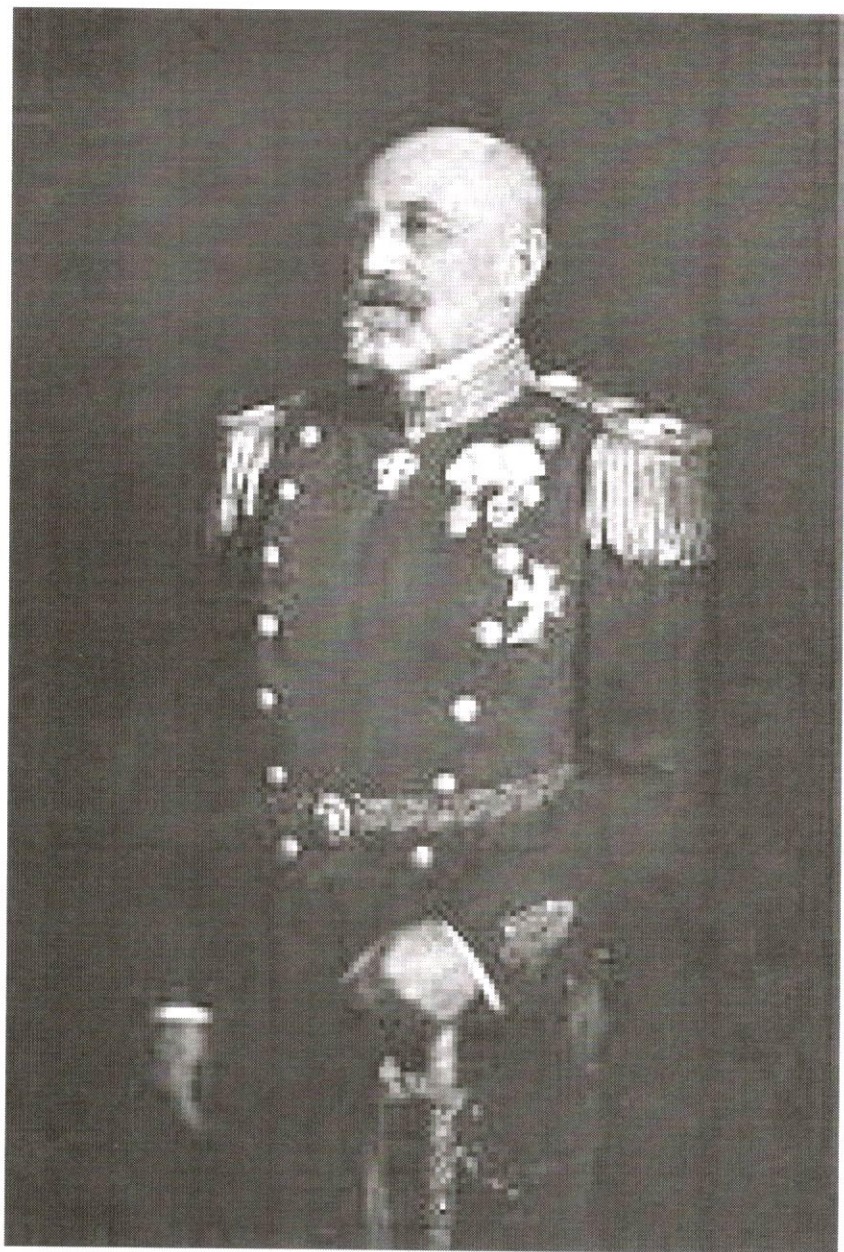
1879 - 83 gennemgik han søofficersskolen med tilsvarende godt udbytte og bedømmelse. Han fik flere præmier for dygtighed, og ved afgangseksamen blev han nr. et. 1883 - 86 var han i aktiv, sejlende tjeneste, hvorom man via hans chefers bedømmelse kan læse om hans dygtighed og selvstændighed både som sømand og som officer, skønt der også er bemærkninger om, at han er "noget selvbevidst og derfor lidt flot".

Han forblev hele livet typen på den autoritære, myndige officer, men også præget af en udtalt retfærdighedssans.

Selvbevidst

Fra 1886 og de næste fire år var han i fransk tjeneste. Det var en fornuftig foranstaltning at sende unge, vågne officerer ud. Det kunne de lære af og bringe friske impulser med hjem. Her stiftede han nærmere bekendtskab med en mere

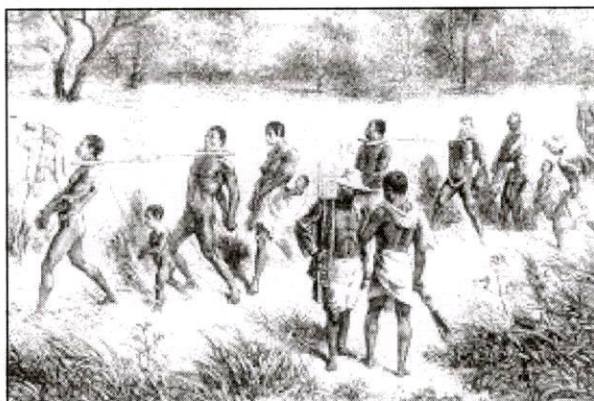
avanceret sømilitær taktik - foruden at han fik en almindelig horisontudvidelse, ikke mindst da han blev tilkommanderet den franske Indokina eskadre. Hans navn lod sig udmærket udtale på fransk, og hans indlevelse i franske forhold og sprog faldt så let, at han næppe har været til at kende fra en indfødt. Fra den tid bevarede han livet igennem en kærlighed til alt fransk.

Efter sin hjemkomst fra fransk tjeneste blev HK i 1890 udnævnt til guvernør for Prins Carl (senere Kong Haakon VII af Norge) søn af Kronprins Frederik (8.). Det siger lidt om HK selv-

bevidsthed, at han stiller som betingelse, at han vil være guvernør og ikke blot være attachéet prinsen. Denne har åbenbart haft behov for en støttepædagog på søofficersskolen, hvor han var

kommet ind i en slaphedsperiode, der resulterede i at han var sidst i sin klasse. Hvordan HK greb den delikate opgave an med at få blæst liv og indsats i den sløve prins vides ikke, men ved forenede kræfter lykkedes det for prinsen at forlade skolen med et hæderligt resultat.

Til de Vestindiske Øer

*Slaveskibene transporterede mere end 100.000 afrikane-
re til St. Thomas, St. Croix og St. John, hvor de blev
tvunget til at arbejde med sukker og bomuld på øerne man-
ge plantager.*

HK fik sin del af æren hertil et ridderkors og et nært forhold til såvel prinsen som til kongehuset, hvilket næppe har været noget handicap for hans karriere. Under et togt i Middelhavet indløb der et telegram

om ufortøvet at begive sig til De Vestindiske Øer pga. et frygtet negeroprør". Derfor undrer det ham, at skibet ligger 9 dage i Gibraltar. Det gav ham imidlertid mulighed for at tænke over, om

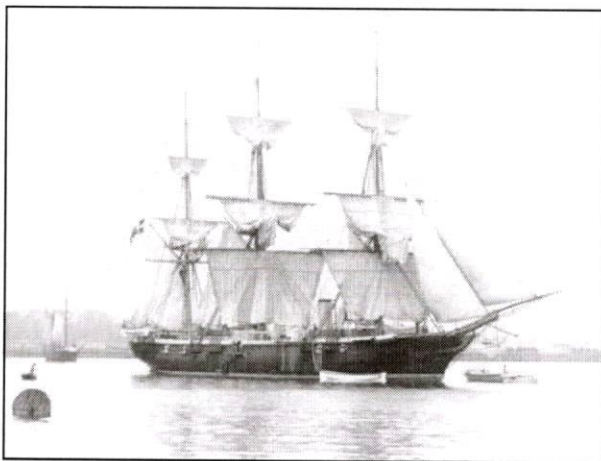
England stadig kunne bevare overhøjheden over dette lille, men strategisk vigtige område. Det er altså 130 år siden, at den gamle admiral undrede sig over engelsk overhøjhed i et stort spansk område, som består den dag i dag. Siden HKs dage er der kommet folkeafstemninger til, og de støtter med solide flertal et fortsat tilhør til England.

Den 28. januar lettede "Dagmar" anker, og efter fire ugers behagelig sejlads i passaten ankom de til St. Thomas. Oprøret blev der ikke noget af under deres ophold (de brugte 8 uger

på rejsen og 3 uger på besøget!), men skrækken sad i en del af de hvide, der kunne huske de voldsomme begivenheder fem år tidligere.

De danske søfolk - i hvert fald officererne - blev mødt med stor gæstfrihed, visitter og bal hos de danske plantere.

De blev bispist med den traditionelle middag: stegt kalkun og skinke plus iskoldt lagerøl og derefter dans til et negerorkester. De lærte en moderne, langsom og glidende dans godt hjulpet af de "skønne kreolerinder". Han dvæler ved køreturen hjem og fastslår, at måneskin og palmer står så glimrende til hinanden - måske gav han også kørelejlighed til en af de skønne.

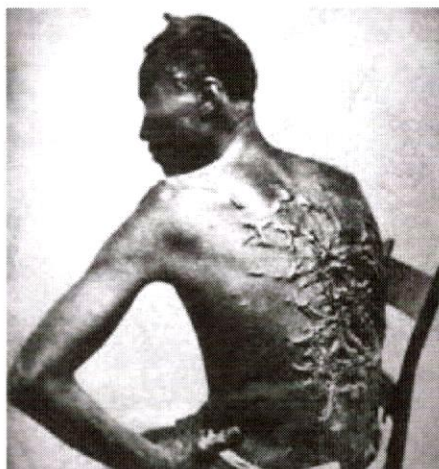
Korvetten Dagmar

Til Ostindien

Inden togtet, hvor han i øvrigt avancerede til premierløjtnant, sker der det pudsige i en af Middelhavets havne, at han ser et af sin fars skibe,

som aflægger et besøg. Af kaptajnen får han at vide, at skibet året efter skal på et togt til Ostindien. Lysten til at prøve tjenesten i et handelsskib får ham til at søge orlov, som bliver bevilget, så da togtet starter, er HK påmønstret. Han ser og oplever meget. Det er første

gang, han sejler gennem Suez kanalen og når ud til rejsens mål Singapore. Hans glimrende iagttagelsesevne registrerer og beskriver mange fænomener - hans beundring for kinesernes evne til at arbejde i varmen, hans krænkelser over brugen af rickshaws, af europæernes tropekuller og deres værn imod den: kirken, klubben og idrætsbanen. Også en kuriøs ting som hans forbavselse i Rangoon over befolkningens uhæmmede rygning - også kvinder og børn ned til fireårs alderen! De røg "hvide cerutter", og man husker linjen fra Kiplings "Mandalay": på en hvid cerut hun røg....."

Afstraffelserne kunne være grusomme

Lidt af hvert

Efter hjemkomsten vender han tilbage til Marinen. Og hvilken mangfoldighed af opgaver og oplevelser han dog får. Alt mens hans erfaring øges, og han planmæssigt forfremmes, deltager han i oplevelsesrige togter til Island, opmåling af Jyllands vestkyst, og bliver adjutant for Prins Valdemar ved Zar Alexander 3.

bisættelse og Zar Nicolai 2. bryllup. Han er på togt med kongeskibet Dannebrog" (tidligere udgave) og er også chef for fiskeriinspektionen.

Katastrofe på Martinique

Under et togt med "Valkyrien" i 1902 til De Vestindiske Øer indløber der tele-

gram om jordreystelser på Martinique, hvor vulkanen Mont Pele havde vist tegn til udbrud. Derefter forberedte man sig på at yde hjælp. I første række til byen St. Pierre med føde-midler og andet udstyr. Da man efter flere vanskeligheder nåede frem, var store dele af byen i brand

efter askenedfald, der næsten gjorde den til et nyt Pompeji. Hele befolkningen, ca. 20.000, var omkommet med undtagelse af en sort fange fra byens fangekælder, der senere lod sig vise frem for penge i USA. HKs detaljerede skildring er en levende, næsten journalistisk beretning, som kan minde om

Herman Bangs berømte reportage fra Christiansborgs brand.

De mange besøg på øerne gav ham mulighed for at betragte livet i den danske koloni, og han viste stor interesse for de forskellige race- og sproggrupper. Han var en mand, der ikke skjulte sine holdninger heller ikke i racespørgsmål.

Men her må man huske, at synet på de sorte (negrene) var anderledes dengang, og det var den måde de blev omtalt på også. Da jeg gik i skole (1941 - 50) og mange år

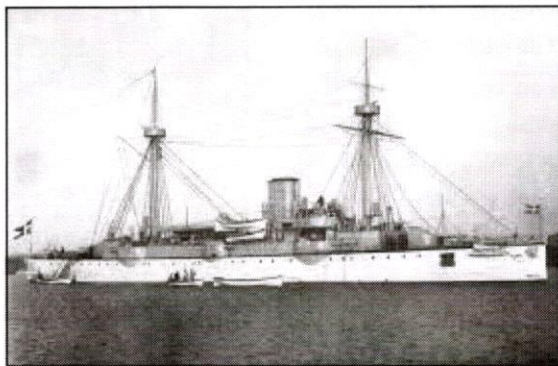
frem brugte man ordet. Det var et neutralt ord, der blev brugt til at fastslå, at personen var sort og, at hans forfædre havde hjemme i Afrika. Pga. politisk korrekthed anses ordet for at være nedværdigende og racistisk. HK var helt klart racist, men en selektiv racist. Det var hans klare opfattelse, at "Negre" ikke kunne styre et land men måtte have hjælp og vejledning fra hvide. Her over for står

dog hans respekt for kinesere, som han anerkender for deres flid og evne til at indgå i samfundslivet.

Striden mellem Norge og Sverige

Et af tidens vigtige udenrigspolitiske emner var striden imellem Norge og Sverige i 1905. De to lande havde siden

1814 været i en union, som i stigende grad var upopulær i Norge, der siden unionens tilblivelse havde været skuffet pga. den så meget ønskede, men udeblevne selv-

Valkyrien ved Sct. Thomas

stændighed. Selve uenigheden kom af en langvarig strid om et selvstændigt norsk konsulatvæsen. Situationen blev ret voldsom og omfattede bl.a. en delvis svensk mobilisering. Unionen var på daværende tidspunkt stendød (husk Schlüter!), hvilket bekræftedes af en afstemning i Stortinget, der med stort flertal gik ind for en afvikling af det statslige parløb. Diskussionen gik på

den fremtidige statsdannelse og regering.

Der var flere muligheder: Der var en vis sympati for en republik, og der var et norsk tilbud om at få en svensk prins som norsk konge. Dette tilbud afvistes dog af den svenske Kong Oscar, hvorefter pænen nu pegede på den danske Prins Carl, HKs tidligere "elev" og broder til Kronprins Christian (10.) Da alle formaliteter, Carls accept, Stortingets og den danske rigsdags var i orden, udnævntes Prins Carl til Norges konge under navnet Haakon VII.

Der var i situationen indbygget et vist storpolitisk element, som drejede sig om England og Tyskland. Prins Carls hustru, Maud, var både engelsk og dansk prinsesse, og det ansås for at være en betryggelse, at et medlem af det engelske kongehus nu ville blive norsk dronning. Det tyske indslag var en højst ucharmerende interesse for den nye statsdannelse lige fra rygter om den tyske Prins Heinrich som tronkandidat til en uinviteret tysk eskorte af et tysk krigsskib ved Prins Carls og Prinsesse Mauds rejse til Norge.

Men alt faldt på plads, og det nye kongepar blev både accepteret og højt skattet af det norske folk.

Prins Carl

1. Verdenskrig

I sommeren 1914 trak det op til en europæisk krig, og Marinen gjorde sig klar til at melde "parat skib". Den 1. august brød krigen ud, og Danmark som neutralt land blev sat i en svær situation, da Tyskland forlangte Storebælt minespærret for at hindre den engelske flåde i at komme ind i Østersøen. Det var man bange for ville krænke England; men kravet blev imødekommet, uden at det provokerede England.

Nu fulgte fire ulideligt kedelige år med lange vagter i Storebæltseskadren. Der var for lidt kul til at sejle ret meget og en "sikringsstyrke" af værnepligtige, der ofte var på randen af mytteri pga. tjenestens monotoni og ringe motive-ring. For HK (chef for eskadren) og hans folk var 2 1/2 dags orlov i Korsør vild luksus hver 3. uge. For at få motion nok anskaffede HK sig en skridttæller, der angav, om han havde nået målet - 10.000 skridt om dagen. Det spændende for HK og Marinens andre faste folk var kommandoforholdene. Det er meget tydeligt og ikke

overraskende, at han ikke billigede den radikale krigsminister, antimilitaristen P. Munch. Men som kollegerne beroligedes han ved udnævnelsen af den reputerede admiral Kofoed-Hansen som flådens chef.

Guvernør

I efteråret 1915 blev HK beordret til Vestindien som chef for "Valkyrien" Et telegram fra Charlotte Amalie havde igen fortalt om frygt for uro pga. rygter om salg af øerne til USA. Rygterne talte sandt; der var forhandlinger i gang mellem den amerikanske og den dan-

1. Verdenskrig i skyttegravene

ske regering. Et salg havde man allerede drøftet to gange, 1867 og i 1902. Men nu havde amerikanerne kontrollen over den ny anlagte Panama kanal, og de ønskede ikke tyskere i deres baghave ved en eventuel tysk annektering af Danmark. Økonomisk havde øerne mistet deres betydning for Danmark. De gav underskud, og den radikale regering ønskede at sælge dem, mens især de konservative satte sig imod, fordi de syntes, at Danmark skulle beholde sin sidste koloni. Efter en folkeafstemning blev salget afgjort, og USA overtog øerne formedelst 25 mio. gulddollars. Allerede på turen ud havde HK sine betænkeligheder - han var bange for, at han skulle overtage styret af kolonien. Disse betænkeligheder viste sig at være berettigede. HK skulle være guvernør, og hans karriere som sådan skulle blive kortvarig men begivenhedsrig. Øerne var hjemsted for megen uro, også strejker, blandt de sorte, og stemningen var danskfjendtlig oppisket af især Hamilton Jackson, en sort leder, redaktør og fagforeningsboss, der dygtigt forstod at puste til ilden ved at indynde sig hos danske socialdemokrater og radikale, som stod i skarp modsætning til de hvide på øerne, dels embeds-

mænd dels plantere, der stod for ganske anderledes rustikke anskuelser i forholdet til de sorte. Sidstnævntes synspunkter delte HK, som fx foragtede, at guvernøren, Helweg-Larsen, lagde sag an mod Hamilton Jackson, hvilket HK anså for simpel mangel på autoritet. Til gengæld oplever vi HK i en mere social forargelse, da han ser sorte arbejdere smidt ud af deres boliger af de hvide plantere, der påberåbte sig retten dertil, da boligen var en del af lønnen.

Guvernøren var kørt fast i problemer og søgte sin afsked, som blev bevilget. I stedet blev HK udnævnt til midlertidig guvernør i et telegram fra finansminister Edvard Brandes. Han fik altså - ligesom Grundtvig blev sognepræst i Præstø uden ansøgning - en stilling uden at have søgt den. Og det var med ulyst, at han modtog den, da det indelbar, at det blev ham, der skulle afvikle den danske overhøjhed og lade flaget hale ned. Begge dele var noget han med sin stærke nationale holdning hadede. Til alt dette kom der en frygteligt ødelæggende orkan i oktober 1916, der væltede huse eller rev tagene af samt skyllede skibe langt op på kysten blandt knækkede palmer. Da orkanen var ov-

re, og man begyndte at få overblik over ødelæggelserne, kom der endeløse problemer med træge regeringskontorer og forsikringsselskaber.

Forhandlingerne mellem USA og Danmark var nu tilendebragt i enighed, og

kongen lod et brev på dansk og engelsk læse op til orientering om salget og de fremtidige forhold. Der blev ikke tale om en afstemning blandt beboerne. De praktiske problemer mht. jura og økonomi var i orden, og Rigsdagen godkendte salget, som blev prøvet ved en dansk folkeafstemning, der gav

283.000 stemmer for salget og 158.000 imod.

Tilbage for HK var kun den smertelige dag den 31. marts 1917, da han foran et dansk æreskompagni og til tonerne af "Kong Christian..." overdrog øerne til et tilsvarende amerikansk kompagni

og lod flaget hale ned. Han begræd og beklagede dybt, at det var økonomiske overvejelser, der havde afgjort salget. Han fandt, at det var et nationalt tab og tab af prestige.

Efter tiden i Vestindien og den tunge

pligt det var at afhænde et dansk område, fulgte et par år som eskadrechef under resten af krigen og senere som medlem af Marinekommissionen. Men i 1920, året da han blev admiral, fik han en rolle i et af dansk politiks mest omdiskuterede sager: Påskekrisen i 1920.

ENHVER VÆLGER BØR TÆNKE PÅ

HVAD SALGET AF VORE VESTINDISKE ØER BETYDER FOR DET DANSKE FOLKS FREMTID ET BLAD I DANMARKS HISTORIE SKAL SKRIVES FOR FØRSTE GANG AF FOLKET SELV. SKAL DETTE BLAD BLIVE ET VIDNESBYRD FOR VORE EFTERKOMMERE, FOR ANDRE NATIONER, FOR VORE LANDSMÆND UDENFOR DANMARKS GRÆNSER OM ET FRIT FOLKS SELVOPGIVELSE? SKAL VI UNDER FOLKESTYRET FORØDE, HVAD VI FIK I ARV AF ENEVELDEN? DANMARK HAR MISTET LAND, MEN FØRST EFTER ÆRLIG KAMP, SKAL VI NU GØRE DET MINDRE FOR PENGE, HØSTET SOM LØN FOR VANRØGT OG SKAM.

LAD DET IKKE SKE!

Påskekrisen

Det drejede sig fra begyndelsen om Slesvig, som Danmark tabte i 1864.

Nu havde Tyskland tabt 1. Verdenskrig, og Europa var statsligt rystet med undergangen af tre kejserriger samt mange krav om grænseflytninger.

Således også her i overensstemmelse med både den amerikanske og den franske præsident slog ideen om folkenes selvbestemmelsesret igennem. Danmark og de sejrende magter samt de tyske socialdemokrater enedes om at afholde en folkeafstemning, der skulle afgøre grænsedragningen mellem Tyskland og Danmark.

Pga. meget forskellige holdninger mellem regeringen og de borgerlige partier angående afstemningsregler og valglov i forbindelse med en

kommende grundlovsændring opstod den situation, at kongen, Christian X, afskedigede ministeriet Zahle og dermed ifølge "Socialdemokraten" begik statskup, mens det borgerlige synspunkt var, at kongen blot benyttede sig af sin ret ifølge grundloven til at "udnævne og afskedige ministre".

Da den afskedigede regering nægtede at fortsætte som forretningsministerium,

opstod der en meget ophidset diskussion. Socialdemokraterne truede med generalstrejke, og venstreorienterede demonstranter krævede på Amalienborg slotsplads kongens afgang under råbet "Kresjan væk - republæk!" Manglen på en regering klarede ved, at kongen udnævnte et nyt ministerium af ikke politikere med højesteretssagfører

Liebe som chef/statsminister. Dette ministerium tiltrådte 30/3, imens Rigsdagen var sendt på påskeferie og kunne ikke indkaldes af andre end af Rigsdagens

formands kongen havde reelt sat det politiske system ud af kraft. Det havde været svært at skaffe de 8 ministre, der kom til at udgøre regeringen (i dag har vi 20 ministre!). HK blev krigsminister, mens han med venstre hånd passede udenrigsministeriet.

Hvis der var en sejrherre i dette klumpespil, var det Stauning, der som formand for Borgerrepræsentationen havde di-

rekte adgang til kongen. Det var denne position samt Staunings besindighed og mægling, der afgjorde situationen. Strejketruslen blev afblæst, og ministeriet Liebe blev afskediget efter fem dage, hvorfor man kaldte det, "ministeriet der aldrig sov!"

Hvis der var en sejrherre, måtte der også være en taber, og det var klart den iltre Kong Christian, der sad tilbage og slikkede sine sår, mens et nyt ministerium forberedte en ny valglov og en grundlovsændring.

Efter denne utvivlsomt ubehagelige, politiske rolle har det nok været en rar afveksling at blive inviteret til det norske kongepars sølvbryllup i 1921. HK var deres gæst i et stykke tid på Bygdøy, og han var den eneste af gæsterne, der også havde overværet brylluppet i 1896.

Pensionering

Derefter fulgte en periode som chef for Orlogsværftet. Frem imod pensioneringen i 1927 synes han ikke at være sunket hen i magelighed. Efter valget i 1926 kom Venstre igen til magten med Madsen-Mygdals

"nedskæringsministerium". HK lægger ikke fingrene imellem over for regeringen i et kritisk memorandum om for-

svarspolitikken i almindelighed og Marinens i særdeleshed. Også på det personlige plan er kamplysten intakt i et par sager mod politikere og kolleger. Som storkorsridder og viceadmiral fra-træder han sin post efter 50 års tjeneste, hvorom han skriver: "Som et eksempel på, hvor stor udviklingen har været, skal jeg anføre, at jeg i min ungdom - ganske vist i fransk tjeneste - har oplevet at manøvrere med et linjeskib ikke meget forskelligt fra dem i Nelsons tid, og at jeg som viceadmiral har fløjet med en eskadrille fra Marinen. Efter min mening siger dette bedst, hvor stor udviklingen har været."

Den højt respekterede HK trådte tilbage nøjagtig 50 år efter sin tiltræden som lærling. Ved afskeden blev han takket af kongen og af forsvarrets chefer.

Hans Excellence på Nysø

Mit kendskab til HK var meget overfladisk, indtil jeg engang skulle kommentere en film fra et stort dyrskue i Præstø i 1937 med besøg af Christian X. Denne Minerva film viste bl.a. kongen, der beså skuet og fra et podie overrakte præmier til vinderne. Man så den høje konge i admiralsuniform sammen med landboforeningens formand,

og ved kongens anden side sås en lille, sirlig herre med et spidst Napoleon III skæg. Placeringen ved kongens side sagde mig, at han "måtte være noget ved musikken", men hvem var han? Det spørgsmål fik jeg svar på af Frits Fabricius, der voksede op på Nysø, og som fortæller følgende:

I 1932, da HK var på pension, stod Nysø tomt, da Birgitte Stampes moder ikke ønskede at bo der alene. Uden forudgående bekendtskab med Stamperne eller forbindelse med stedet lejede HK hovedbygningen til sig og sin kone, og her boede de til hans død i 1939. Her blev han altid omtalt og tiltalt "Excellencen" (titel for personer af 1.rangklasse, bl.a. præsidenten for Højesteret - elefantriddere - forsvarets chefer) Dette så den unge Frits, da han under en efterårsmanøvre med indkvartering af officerer på Nysø, oplevede den iver, hvormed disse prøvede at være excellencen nær.

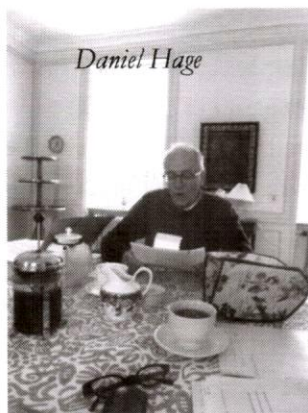
Ægteparret levede et roligt liv her uden at blande sig nævneværdigt i byens liv. De gik hver dag en tur langs vandet til Hollænderskoven, og de deltog i selskabelighed omkring fødselsdage hos Frits' forældre, ligesom han husker et foredrag på Herlufs-

holm, hvor HK fortalte om sit liv. Ved hans fødselsdage deltog en prins, sikkert Prins Valdemar, som HK var adjutant for ved Zar Alexanders begravelse i St. Petersburg, og som selv var i Marinen 1873 - 1911.

Morfar til Daniel Hage

Nysø er i øvrigt ikke det eneste, sted her på egnen, som HK havde tilknytning til, idet han var morfar til afdøde Daniel Hage fra Oremandsgaard.

Læs selv "Admiral Konows erindringer" i to bind ved Tage Kaarsted.

Sproget bærer naturligvis præg af tiden, men beretningen er livlig og fuld af kloge overvejelser og sjove detaljer.

Præstø Lokalhistorisk Arkiv

Fmd. Ove Rye Jørgensen, Ugledigevej 19, Præstø 4720. Tlf. 5599 6016.

E-mail: overye@post.tele.dk

Arkivleder Ove Rye Jørgensen, Ugledigevej 19, Præstø 4720. Tlf. 5599 6016.

E-mail: overye@post.tele.dk

Kasserer Ole Sørensen, Ronesbanke 12 a, Præstø 4720. Tlf. 5599 1173 E-mail cokse@adr.dk

Styrelsesmedl. Bent U. Mortensen, Spurvevej 9, Præstø 4720. Tlf. 5599 1755. E-mail: bm@dbmail.dk

Styrelsesmedl. H.C. Hemmingsen, Fasanvej 6, Præstø 4720. Tlf.: 5599 2416, E-mail hcaet@hotmail.com

Styrelsesmedl. Hans Chr. Thomsen, Egestræde 3, Skibinge. Præstø 4720. Tlf.: 5599 1494. Mobil: 4241 7651. E-mail: hctka@gmail.com

Styrelsesmedl. (For Lokalhistorisk Forening) Ole E. Hansen, Ved Gadekæret 2. Skibinge. 4720. Tlf. 5599 1464. E-mail: ole_e_hansen@live.dk

Bente Clemmesen Adelgade 73f, Præstø 4720. Tlf: 5599 1996 E-mail: Clemmesen@ny-post.dk

Birgit Olsen Næbvej 20, Præstø 4720. Tlf.:5599 1904 E-mail: bo-co@dbmail.dk

Lokalhistorisk Forening for Præstø

Fmd. Dorte Worsøe, Faksevej 8, Præstø 4720. Tlf. 26233724

E-mail: lystskovhuset8@gmail.com

Næstfmd. Ole E. Hansen, Ved Gadekæret 2, Skibinge. Præstø 4720. Tlf. 5599 1464. E-mail: ole_e_hansen@live.dk

Kasserer: Søren Jørgensen. Lindevej 44 1., Præstø 4720. Tlf.:5599 2080. E-mail: sorene-rikjorgensen@gmail.com

Best.medl: Bendt Nielsen. Lundegårdsvej 23A, Præstø 4720. Tlf.: 5599 3423. E-mail: nielsenbendt@gmail.com

Best.medl: Birthe Taanning Nystrøm. Klosterbakken 23, Præstø 4720. Tlf.: 38345832.. E-mail: bitanyd@g.mail.com

Best.medl. & Redaktør af "Præstø Lokalhistorie": Hans Chr. Thomsen, Egestræde 3, Skibinge. Præstø 4720. Tlf.:5599 1494. Mobil: 4241 7651. E-mail: hctka@mail.dk

Suppl. Inge Knudsen, Jernbanevej 14 st.tv., 4720 Præstø. Tlf. 5672 5161. E-mail: wesse@lic-mail.dk

